05/06/2026

Σεβασμός χωρίς υποταγή

/ Γνώμες

Ένα opinion piece για Pride, θρησκευτική πίστη και τα όρια της ανοχής και της κριτικής

- *Του Μιχαήλ Σωτηρίου Μιχαλακόπουλου (Διηγηματογράφος λαϊκής παράδοσης και θρησκευτικών εθίμων)*

Ζητάμε σεβασμό και αρνούμαστε να τον προσφέρουμε. Αυτή είναι η τομή του δημόσιου διαλόγου στην Ελλάδα σήμερα: δύο κόσμοι που μιλούν ταυτόχρονα, χωρίς να ακούν ο ένας τον άλλον.

Το Pride παρουσιάζεται ως γιορτή ισότητας. Κανείς λογικός άνθρωπος δεν αμφισβητεί το δικαίωμα κάθε ατόμου να ζει χωρίς διακρίσεις, χωρίς φόβο, χωρίς βία. Αυτό, κατά την εκτίμηση του γράφοντος, δεν είναι ζήτημα άποψης. Είναι κατοχυρωμένη αρχή ενός κράτους δικαίου. Άλλο, όμως, η νομική κατοχύρωση της αξιοπρέπειας, άλλο η απαίτηση καθολικής ιδεολογικής αποδοχής, χωρίς δικαίωμα κριτικής, χωρίς χώρο αμφιβολίας.

Τα τελευταία χρόνια, σε αρκετές ευρωπαϊκές παρελάσεις Pride, καταγράφηκαν

σκηνές που προκάλεσαν αντιδράσεις πέρα από τα θρησκευτικά δίκτυα: χρήση θρησκευτικών συμβόλων, εικόνων ή παραφθορών εικόνων αγίων με τρόπο ο οποίος, σε οποιοδήποτε άλλο κοινωνικό πλαίσιο, θα χαρακτηριζόταν χωρίς δεύτερη σκέψη ως ειρωνεία απέναντι στα πιστεύω εκατομμυρίων. Κατά την εκτίμηση του γράφοντος, η ειρωνεία στρέφεται πάντα εναντίον των ισχυρών, λέει η θεωρία της σάτιρας. Το ερώτημα είναι αν ένας χωρικός πενήντα χρονών στην Ελλάδα ανήκει στην κατηγορία «ισχυρών» απέναντι στους οποίους θεμιτή είναι κάθε χλεύη.

Τον Μάιο του 2026, η Γεωργία Λύρα, 19χρονη φοιτήτρια στο Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, Ρέθυμνο, εξέφρασε δημόσια τη θλίψη της σε ανάρτηση TikTok για το Rethymno Pride της 23ης Μαΐου 2026 (Cretalive.gr, 28 Μαΐου 2026). Δεν προσέβαλε κανέναν ομοφυλόφιλο. Δεν αμφισβήτησε δικαίωμα. Μίλησε για τη δική της θλίψη, για την ενόχληση που ένιωσε όταν είδε τον Χριστό και την Παναγία να μετατρέπονται σε αντικείμενα χλευασμού. Αυτό που ακολούθησε ήταν γνώριμο. «Ομοφοβική», «συντηρητική», «δογματική», έγραψαν κάτω από κάθε δημοσίευμα που αναφερόταν στη δήλωσή της. Η τεκμηρίωση για αυτές τις κατηγορίες δεν ήταν απαραίτητη. Σύμφωνα με δημοσίευμα του MeaCulpa.gr (28 Μαΐου 2026), η Λύρα δέχτηκε χυδαίες απειλές και συντονισμένες πιέσεις, με χρήστες να ζητούν από το Πανεπιστήμιο την επιβολή πειθαρχικών μέτρων εναντίον της.

Εδώ βρίσκεται, κατά την εκτίμηση του γράφοντος, η πιο ανησυχητική τάση της εποχής μας. Δεν χρειάζεται πια να μισείς για να κατηγορηθείς. Αρκεί να διαφωνείς. Δεν χρειάζεται να επιτεθείς. Αρκεί να εκφράσεις ότι κάτι σε πληγώνει. Ο John Stuart Mill, στο κλασικό δοκίμιό του «Περί Ελευθερίας» (1859), ήταν σαφής: η ελεύθερη έκφραση δεν αξίζει τίποτα αν προστατεύει μόνο τις αρεστές απόψεις. Ο έλεγχος της έκφρασης μέσω κοινωνικής πίεσης, έγραφε, είναι πιο επικίνδυνος από τον νομικό, γιατί είναι αθέατος.

Ανάλογη παρατήρηση είχε κάνει η Hannah Arendt, όταν έγραφε για τον κίνδυνο των κινημάτων που ξεκινούν από τον δίκαιο αγώνα και καταλήγουν να επιβάλλουν νέες αποκλείσεις. Το πρόβλημα δεν είναι η διεκδίκηση δικαιωμάτων. Είναι η στιγμή που η διεκδίκηση παύει να ζητά ισότητα και αρχίζει να απαιτεί ομοφωνία.

Αυτό δεν αφορά αποκλειστικά το Pride. Αφορά κάθε κίνημα, κάθε παράταξη, κάθε πολιτική ή κοινωνική δύναμη που σε κάποια στιγμή της πορείας της συγχέει τη δική της ελευθερία με το δικαίωμα να επιβάλει σιγή στους άλλους. Αυτό έκαναν τα κόμματα. Και ισχυρές θρησκευτικές ιεραρχίες, σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους, αντιμετώπισαν την αντίθεση όχι με διάλογο αλλά με σιωπηλή ή φανερή λογοκρισία.

Ο σεβασμός δεν μπορεί να είναι μονόπλευρος. Δεν μπορεί να απαιτείται αποδοχή χωρίς να προσφέρεται κατανόηση. Η πίστη εκατομμυρίων δεν είναι φολκλόρ. Είναι ενεργό μέρος της ταυτότητάς τους, το ίδιο σεβαστό όσο κάθε άλλη ταυτότητα που διεκδικεί αναγνώριση. Αν η σάτιρα επιτρέπεται εναντίον της, τότε πρέπει να επιτρέπεται και η αντίρρηση σε αυτή τη σάτιρα, χωρίς να χρειάζεται ο αντιρρησίας να αιτιολογεί εκ των προτέρων ότι δεν ανήκει στους αμαρτωλούς.

Το τελικό ερώτημα δεν είναι ιδεολογικό. Είναι πολιτικό, με την παλιά, αυστηρή σημασία: πώς ζούμε μαζί με τις διαφορές μας, χωρίς να αναγκάζουμε τον άλλον να τις αποκηρύξει; Αυτό δεν λύνεται με παρελάσεις ούτε με αντισυλλαλητήρια. Λύνεται, αν λύνεται, με κάτι πολύ πιο δύσκολο: με την ανοχή της αντίθετης φωνής, ακόμα κι όταν αυτή η φωνή μάς ενοχλεί.

Το κείμενο αυτό αποτελεί άρθρο γνώμης (opinion piece). Εκφράζει τις απόψεις του συγγράφοντος και όχι αναμφισβήτητα γεγονότα. Οι φιλοσοφικές αναφορές (John Stuart Mill, «Περί Ελευθερίας», 1859 · Hannah Arendt) αποδίδονται στις γνωστές τους πηγές. Το περιστατικό της φοιτήτριας Γεωργίας Λύρας αποδίδεται βάσει δημοσιευμάτων του Cretalive.gr και του MeaCulpa.gr (28 Μαΐου 2026), καθώς και της δημόσιας συζήτησης γύρω από το βίντεό της σε άλλα μέσα, και δεν αποτελεί ανεξάρτητη επαλήθευση από τον συγγραφέα. Ο συγγραφέας δεν προβαίνει σε κατηγορίες συκοφαντίας και οι αξιολογικές κρίσεις εκφράζονται ως απόψεις.

Πηγή: pemptousia.gr